

Nr 152.

Av herrar **E. A. Nilson** i Örebro och **Thorsson**, om
*upphävande av riksdagens år 1907 fattade beslut om
tillsättande av en kasernbyggnadskommission m. m.*

I punkt 42 under fjärde huvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att utav det av 1906 års riksdag till uppförande av kasernetablissemang för femton infanteriregementen beviljade anslaget 21,744,000 kronor å extra stat för år 1915 anvisa 1,400,000 kronor.

I samband med prövningen härav synes det oss, att riksdagen lämpligen bör undersöka, om den institution, som under Kungl. Maj:t närmast har att ombesörja uppförandet av kasernetablissemangen, bör vid denna sin funktion bibehållas.

För ett rätt bedömande av detta spörsmål torde en kortfattad återblick på kasernbyggnadsnämndens tillkomst böra anföras och det hittills vunna resultatet av nämndens verksamhet i någon mån belysas.

Riksdagens år 1905 församlade revisorer hade uti sin berättelse framhållit bland annat, att kasernbyggnaderna på Rindön dragit avsevärt högre kostnader än vad som ursprungligen beräknats. Tvivel hade uppstått, huruvida hittills praktiserat förfaringssätt vid entreprenadernas ordnande kunde anses tillfredsställande. Skäl syntes föreligga för att enligt tyskt mönster inrätta en av såväl civila som militära personer sammansatt byggnadsnämnd, vars uppgift skulle vara att granska förslag till nya eller ändrade kasernbyggnader ävensom att utöva nödig tillsyn i avseende å arbetenas utförande. Därigenom skulle mera fullständiga utredningar kunna erhållas samt avvikelser från ursprungligen uppgjorda planer undvikas. Mera tillförlitliga kostnadsberäkningar ävensom önskvärd begränsning i kostnaderna skulle jämväl sålunda kunna åstadkommas. Riksdagen framhöll ock, vad den i

likhet med revisorerna funnit, hurusom det vore av vikt, att kasernbyggnadsverksamheten planerades och ordnades på ett mera tillfredsställande sätt och att åtgärder vidtoges för åstadkommande av en mera verksam kontroll.

Riksdagen anhöll sålunda i skrivelse den 27 april 1906, att Kungl. Maj:t täcktes taga i övervägande, vilka åtgärder borde vidtagas, på det att vid förestående kasernbyggnadsarbeten fullt tillförlitliga kostnadsberäkningar måtte vara att tillgå och tillfyllestgörande kontroll över arbetenas utförande måtte kunna åstadkommas.

Behovet av särskilda åtgärder i berörda avseende hade framhävts med anledning av statsrevisorernas anmärkningar rörande särskilt de kasernbyggnadsarbeten, som utförts vid Vaxholm och Oscar-Fredriksborg.

I riksdagsskrivelsen den 25 maj 1906, föranledd av en motion i fråga om mera betryggande garantier för utförande på ett tillfredsställande sätt av byggnader för arméns behov, anföres bland annat, att dylika byggnader kunna uppdelas i två skilda grupper, fästningsarbeten och kasernbyggnadsarbeten. För utförandet av de förra kan speciell fortifikatorisk och militär kunskap icke undvaras, då däremot för kasernbyggnadsarbeten dylik specialkunskap ingalunda är av nöden.

I samma skrivelse anföres vidare: »Riksdagen anser därjämte, att det näppeligen skulle vara lämpligt att anförtro kasernbyggnadsarbetena åt en uteslutande militärbyggnadskår, enär för dessa arbeten den militära utbildningen har föga att betyda. Civila sakkunniga i samråd med militära och medicinska myndigheter äro nämligen förvisso mera skickade att i fråga om dessa byggnadsarbeten åstadkomma såväl bättre plananordningar, ej minst i hygieniskt avseende, som framför allt att utföra arbetena på ett mera ekonomiskt sätt.

Riksdagen anhöll, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, om genom förändring av fortifikationens organisation eller genom andra anordningar mera betryggande garantier för utförande på ett tillfredsställande sätt av byggnader för arméns räkning kunde vinnas.

I hithörande frågor hava på sin tid sålunda yttranden avgivits av arméfördelningscheferna, chefen för fortifikationen och arméförvaltningens fortifikationsdepartement, varvid emellertid icke äro framställda några förslag till genomgripande förändringar uti de dåvarande anordningarna. I fråga om enskildheterna uttalade arméfördelningscheferna åtskilliga önskemål beträffande ökad sakkunskap och kontroll vid handläggande av de militära byggnadsärendena.

För yttrande och utredning i berörda frågor tillsattes den s. k. kasern-

byggnadskommittén, vilken uti ett den 7 februari 1907 avgivet betänkande framlagt ett särskilt förslag beträffande planläggning och utförande av de nya kasernetablissemang, som då återstodo att uppföra. Kommittén ansåg sig böra föreslå, att för detta ändamål en särskild kasernbyggnadskommission tillsattes med uppdrag att såväl tekniskt som ekonomiskt omhändervisa samtliga arbeten i och för planläggning och utförande av nya kasernetablissemang för armén. Byggnadskommissionens ledning skulle handhavas utav en av ledamöterna såsom verkställande chef, vilken skulle vara förpliktad att uteslutande ägna sig åt denna befattning. Under kommissionen skulle upprättas ett rit-, byggnads- och kassakontor med nödig sakkunnig personal. Enligt förslaget skulle fortifikationen och arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet frikallas från all befattning med uppförandet av nya kasernetablissemang.

För utarbetande av slutgiltigt förslag i detta ämne överlämnades uppgiften till de enligt nådigt brev den 26 december 1906 för omorganisering av arméns centrala förvaltningsmyndighet tillsatta särskilda sakkunniga, vilka i skrivelse den 21 februari 1907 avgivit särskilt yttrande över kasernbyggnadskommitténs förslag i fråga om handhavandet av byggnadsärenden för armén.

Sakkunniga ansågo sig i allt väsentligt kunna ansluta sig till det av kommittén för arméns byggnader framlagda förslaget och framhöll bland annat, vad även kasernbyggnadskommittén tillagt särskild vikt, det nämligen att det skulle tillhöra kommissionen att föreslå sådana förenklingar i avseende å byggnadsplaner och byggnadssätt, att i varje fall den kostnads-summa, som i de av riksdagen beviljade anslag blivit beräknad för ett byggnadsföretag, icke måtte överskridas.

I de kostnadsberäkningar, som förelades 1906 års riksdag vid äskande av anslag å 21,744,000 kr. till uppförande av kasernetablissemang för femton infanteriregementen, upptogs såsom utgift för arbetsledning och ritningar ett belopp av 25,000 kr. för varje etablissemang eller för samtliga femton etablissemang 375,000 kronor.

I propositionen till 1907 års riksdag angående inrättande av en kasernbyggnadskommission för handhavande av uppförandet av berörda femton etablissemang framhöll emellertid chefen för lantförsvarsdepartementet, att ovan angivna belopp, 375,000 kr., icke torde bli tillräckligt att bestrida samtliga omkostnader för kommissionens verksamhet. Åtskilliga omständigheter, vilka inverkade på storleken av nämnda kostnader, läte sig icke på förhand med säkerhet bestämmas. Man torde dock knappast kunna

förutsätta, att arbetsledningen i den form, som med kommissionens inrättande avsåges, med allt vad till densamma hörde kunde komma att understiga 4 à 5 procent å det anslagsbelopp, som beräknats för uppförandet av berörda femton etablissemang. Huvudsynpunkten vore att genom en dugande och kraftigt verkande kommission vinna trygghet för att byggnadsarbetena komme att planläggas, ledas och utföras på ett fullt betryggande och tillfredsställande sätt. Detta vore helt visst en anordning och en hushållning, som i längden och i verkligheten medförde besparing. Kostnaden för kommissionen skulle bestridas av de för kasernbyggnadsarbetena beviljade medlen. Riksdagen biträdde förslaget om inrättande av en kasernbyggnadskommission, men framhöll samtidigt önskvärdheten av att all omsorg nedlades därpå, att de beviljade anslagen för uppförandet av de femton etablissemangen icke utan verkligt tvingande skäl överskredes.

I detta sammanhang må jämväl erinras därom, att den kasernbyggnadskommitté, vilken framlade förslaget om inrättande av en kasernbyggnadskommission, beräknade årskostnaden för en dylik kommission sålunda: en chef lägst 15,000 kronor, övriga ledamöter 1,500—2,000 kronor vardera, ett rit-, byggnads- och kassakontor med personal för arkitekt- och ingenjörsarbeten, ävensom för sekreterar- och expeditionsgöromål samt kassavård och en vaktmästare 33,000 kronor samt hyra för lokal med värme och belysning och medel till expenser.

I samband med äskande av anslag för kasernbyggnader vid 1908 års riksdag tillkännagav Kungl. Maj:t, att i enlighet med föregående års riksdags medgivande en kasernbyggnadskommission, under benämning arméns kasernbyggnadsnämnd samt bestående av ordförande och byggnadschef samt två ordinarie ledamöter och en extra ledamot, blivit av Kungl. Maj:t utsedd.

Vid sistnämnda riksdag framlade Kungl. Maj:t jämväl nya beräkningar av kostnaden för uppförande av ifrågavarande femton etablissemang. Enligt dessa beräkningar, vilka grundade sig på av kasernbyggnadsnämnden lämnade uppgifter, skulle den totala kostnaden uppgå till 33,165,000 kronor, således 11,421,000 kronor mera än 1906 års riksdag beviljat. De huvudsakliga orsakerna till denna stora stegring av kostnaderna vore följande. Enligt de av fortifikationen upprättade, vid 1906 års riksdag framlagda beräkningarna uppginge kostnaden för ett etablissemang i genomsnitt till 1,450,000 kronor. Kasernbyggnadsnämnden hade emellertid funnit de av fortifikationen för olika byggnader m. m. upptagna pris i väsentliga delar alltför låga. Nämnden hade i anledning härav införskaffat detaljerade uppgifter å arbetslöner och materialpris från ett flertal av de platser, där

nämnden skulle ombesörja byggnadsanläggningar, samt därefter verkställt fullständiga kontrollberäkningar å byggnadsmassor och tillhörande kostnader; och hade nämnden därvid funnit, att uppförande i Uppsala av ett etablissemang enligt fortifikationens förslag skulle draga en kostnad av 1,800,000 kronor, därav på arbetsledning och ritningar belöpts 40,000 kronor. Kostnaderna för en del etablissemang komme möjligen att ställa sig lägre än i Uppsala. — Den i december 1906 sammankallade generalskommissionen, som jämväl erhöll uppdrag att granska fortifikationens förslag till normalt typ för infanterietablissemang, förordade vissa ändringar och förbättringar däri, vilkas utförande kasernbyggnadsnämnden hade beräknat skola kosta 300,000 kronor. Slutligen hade nämnden själv föreslagit förändringar, som droge en kostnad av 70,000 kronor, varjämte för uppförande av bostadshus för gifta sergeanter m. m. åtginge ett belopp av 66,000 kronor. Den sammanlagda kostnaden för ett etablissemang enligt nämndens beräkningar uppginge alltså till 2,236,000 kronor. — I den proposition, vari dessa beräkningar framlades, framhölls emellertid, att nämnda slutsumma kunde minskas med 25,000 kronor, därav 19,000 kronor avsåge kostnad för sjukpaviljong, med vars uppförande kunde anstå vid vissa regementen, till dess sig visat, om oundgängligt behov därav förefunnes, samt 6,000 kronor beräknats för utvidgning av stallet, så att däri kunde inhysas hästar jämväl för alla kompanicheferna. Enligt Kungl. Maj:ts vid 1908 års riksdag framlagda beräkningar skulle alltså ettvarvt av de ifrågasvarande etablissemangen kosta 2,211,000 kronor. Beträffande tiden för arbetenas utförande uppgavs i berörda proposition, att kasernbyggnadsnämnden beräknat den till sju år. Tre etablissemang skulle påbörjas under vartdera av åren 1908—1912. År 1914 skulle arbetena avslutas.

Riksdagen uttalade sig för flertalet av de föreslagna förändringarna uti den dittills använda kaserntypen, men sade sig icke kunna utan vidare godkänna den i utsikt ställda stora kostnadsökningen. Riksdagen ville icke bestrida, att någon ökning av kostnaderna vore nödvändig; det angivna beloppet 11,421,000 kronor, syntes dock alltför rundligt tilltaget. Såsom ett stöd för denna åsikt ville riksdagen anföra, att kasernbyggnadsnämnden beräknat vissa kostnader för ett etablissemang i Uppsala till ett avsevärt högre belopp än det, vartill dylika kostnader uppgått vid de under år 1907 kontraherade norrländska etablissemangen. Riksdagen hyste den bestämda åsikten, att genom en sakkunnig arbetsledning och förståndiga anordningar kostnadsökningen kunde avsevärt inskränkas; och ville riksdagen särskilt framhålla, att kasernbyggnadsarbetena borde vara fullbordade inom den

beräknade tiden, så att åtminstone icke ytterligare administrationskostnader måtte uppkomma.

Kasernbyggnadsnämnden organiserades sålunda, att nämnden skulle utgöras av en byggnadschef, som tillika vore ordförande i nämnden, samt två ordinarie och en extra ledamot. Nämnden biträdades av en sekreterare. Den under nämnden lydande ritbyrån förestås av en arkitekt, byggnadsbyrån av en förste byråingenjör. I övrigt tillsattes av nämnden en byråingenjör och en kassaförvaltare samt vid de båda byråerna annan erforderlig personal. Längre fram har även blivit tillsatt en maskiningenjör för handläggande av värmetekniska och maskinella anordningar. Dessutom äger nämnden att, när så påfordras, anlita sakkunniga för utredning av specialfrågor, såsom angående belysning, uppvärmning m. m. Byggnadschef, ledamöter av nämnden och sekreterare förordnades av Kungl. Maj:t, övrig personal tillsattes av nämnden.

Instruktion för nämnden utfärdades av Kungl. Maj:t den 14 juni 1907 (Sv. F. F. S. Bihang nr 28), vilken i vissa delar ändrades genom kungörelse den 11 december 1908 (Sv. F. F. S. Bihang nr 101). Ändringen föranleddes därav, att den under nämnden lydande rit- och byggnadsbyrån med kassakontor uppdelades på två byråer.

Årskostnaden för nämnden framgår av följande av Kungl. Maj:t fastställda stat för nämnden för år 1913:

byggnadschefen — ordföranden	25,000
två ordinarie ledamöter	6,000
en extra ledamot	3,000
resor av nämnden	4,000
sekreterare	4,000
arkitekt	7,500
förste byråingenjör	7,500
byråingenjör	6,000
maskiningenjör	6,600
kassaförvaltare	4,000
ritbiträden samt specialutredningar m. m. å byråerna.....	32,000
hyra av lokal jämte städning, eldning och belysning	8,000
renskrivning, budskickning	3,000
inventarier	700
ritmateriel	1,000

Transport 118,300

	Transport 118,300
diverse expenser (telefoner, brevporton, annonser, skriv-	
materiel, tryckalster m. m.).....	5,000
resor av byråingenjör, maskiningenjör m. fl.	7,700
	S:ma Kr. 131,000

Kasernbyggnadsnämnden hade beräknat tiden för uppförande av ifrågasvarande femton etablissemang till sju år, räknat från och med 1908, och att arbetena alltså skulle vara färdiga vid utgången av 1914.

För närvarande äro åtta etablissemang under utförande. Icke ens de tidigast påbörjade äro fullt avslutade, i det marketenteribyggnad och stängsel återstå ävensom vid flertalet även sjukhusbyggnad. Övriga sju etablissemang äro ännu icke påbörjade. Den tid, som ytterligare erfordras för uppförande av de återstående kasernetablissemangen, har beräknats till sju år och skulle alltså ifrågasvarande byggnadsverksamhet vara slutförd först vid år 1920 eller tidigast med utgången av 1919.

I det föregående har erinrats, hurusom *dels* i de vid 1906 års riksdag framlagda kostnadsberäkningarna upptagits såsom utgift för arbetsledning och ritningar ett belopp av 25,000 kronor för ettvar av ifrågasvarande femton etablissemang, *dels* i propositionen till 1907 års riksdag angående inrättande av en kasernbyggnadskommission framhållits, att kostnaden för arbetsledning i den form, som avsåges med inrättande av en kommission med allt vad därtill hörde, icke kunde komma att understiga 4 à 5 procent å det för uppförande av ifrågasvarande etablissemang beräknade anslagsbeloppet och *dels* kasernbyggnadsnämnden själv i de beräkningar, som förelades 1908 års riksdag, angav kostnaden för arbetsledning och ritningar till 40,000 kronor för ett etablissemang.

Det ålåg nämnden enligt dess instruktion att, innan uppförandet av ett etablissemang påbörjades, underställa Kungl. Maj:ts prövning den för etablissemangets uppgjorda kostnadsberäkningen. I de kostnadsförslag, som av Kungl. Maj:t faststälts för de under uppförande varande åtta etablissemangen, hade nämnden för varje etablissemang upptagit, förutom själva byggnadskostnaden, *dels* till bestridande av kostnad för nämndens expedition 44,000 kronor och *dels* för gäldande av kontrollantomkostnader och ritningar 40,000 kronor. Med dessa medel 84,000 kronor för ett etablissemang eller tillhoppa 1,260,000 kronor för femton etablissemang torde hava avsetts att bestrida alla kostnader för nämndens verksamhet under den tid, som åtgår för uppförandet av alla femton etablissemangen.

Av de utredningar, som genom tredje försvarsberedningens försorg

förlidet år blivit verkställda beträffande dåvarande kasernbyggnadsnämndens handhavande av sitt uppdrag, framgår emellertid, att nämnden redan vid utgången av 1912, då ännu sju etablissemang icke voro ens påbörjade, för sin verksamhet hade förbrukat icke mindre än 927,987 kronor. Då totalsumman av de utav nämnden under samma tid förbrukade medlen utgjorde 9,325,658 kronor, hade alltså kostnaderna för nämndens verksamhet uppgått till cirka 10 procent av samtliga förekommande utgifter eller dubbelt mot vad som angavs i ovanberörda proposition till 1908 års riksdag.

Tredje försvarsberedningen hade ansett sig böra förlidet år verkställa utredning beträffande den hittills bedrivna kasernbyggnadsverksamheten ävensom att framkomma med förslag till besparingar, som kunde vinnas i avseende å kasernbyggnadsnämndens fortsatta verksamhet.

Ur beredningens förslag och utredningar må utom vad som i det föregående blivit nämnt även följande anföras. »Det synes beredningen som hava 1908 års riksdags uttalanden, att den då beräknade kostnadsökningen för ifrågavarande etablissemangs uppförande borde kunna avsevärt inskränkas genom en sakkunnig arbetsledning och förståndiga anordningar samt att för undvikande av ytterligare administrationskostnader arbetena borde fullbordas inom den beräknade tiden, icke blivit, i den mån möjligt och önskligt varit, tagna till efterrättelse.

Såvitt framgår av tillgängliga uppgifter (tablå vid statsutskottets utlåtande nr 57 år 1911 samt nämndens förslag till etablissemang för Kronobergs regemente), lära kostnaderna för de etablissemang, vilkas uppförande ombesörjes av nämnden, komma att högst väsentligt överskrida de av 1906 års riksdag för ändamålet beviljade medlen samt med all sannolikhet uppgå till minst de belopp, som angivas i den här förut berörda, vid 1908 års riksdag framlagda kostnadsberäkningen. Denna omständighet torde särskilt mana till att eftersträva de besparingar i fråga om den egentliga byggnads- och anläggningskostnaden, vilka beredningens sakkunniga föreslagit, och vilka beredningen i sitt den 26 april 1913 avgivna yttrande i huvudsak tillstyrkt.

Vidkommande utgifterna för nämndens verksamhet eller nämndens administrationskostnader torde det av vad de sakkunniga utrett som av vad här ovan anförts framgå, dels att utgifterna för »nämndens expedition» hittills högst betydligt överstigit och även framdeles med säkerhet komma att överstiga den därutinnan för varje etablissemang beräknade kostnaden och dels att nämndens administrationsutgifter i övrigt icke kunnat hållas inom den härför beräknade kostnadssumman. Vid sådant förhållande och då 1908 års riksdag särskilt framhållit önskvärdheten av en begränsning av admi-

nistrationskostnaderna, torde det vara angeläget tillse, huruvida icke möjlighet förefinnes att för den följande byggnadstiden nedbringa dessa kostnader under det belopp, som därutinnan för närvarande tages i anspråk.»

I beredningens förslag anföres vidare:

»Sedan det program, enligt vilket nämnden fullgör sitt uppdrag, blivit bestämt, eller med andra ord sedan den typ, enligt vilken ifrågavarande etablissemang uppföras, fastslagits, samt arbetet numera fortskridit så långt, att åtta etablissemang äro under uppförande och vissa av dessa blivit i det närmaste färdigställda, synes det beredningen som borde behov icke längre förefinnas att i nämnden hava tillgång till de särskilda ledamöternas fackkunskap.» »Nämndens uppgift kan anses hava varit att uppgöra plan för ett etablissemang, vilket sedan med i stort sett obetydliga variationer kommer till utförande på femton olika platser, och att för sistnämnda verksamhet hålla i gång en så vidlyftig apparat som den nuvarande nämnden med en stor stab af tjänstemän lär ej kunna anses ekonomiskt förtänksamt.»

Med en omorganisation av kasernbyggnadsnämnden ville beredningen nå två mål, besparingar och ökad effektivitet i arbetet. Efter det de för kasernbyggnadsverksamheten grundläggande, vidlyftiga utredningsarbetena blivit avslutade, de huvudsakliga arbetena vid en del kasernanläggningar blivit slutförda och härunder systemet för arbetenas bedrivande på ett naturligt sätt framtvingat sig självt, gällde det att med iakttagande av ett sparsammare handhavande av byggnadsverksamheten utnyttja de vunna erfarenheterna. Fördenskull föreslogs den förenkling i administrationen, som innebars i nämndens förflyttande så att säga in i själva ämbetsverket, varigenom föranleddes en årlig besparing i administrationen å 35,000 kronor. Ledningen skulle anförtros direkt åt sakkunniga tjänstemän och en onödig, tidsödande, ofta arbetets gång hämmande administrativ påbyggnad borttagas. Härigenom skulle stora fördelar för det framtida arbetet vinnas. Beredningens förslag till omorganisation, ny instruktion och ny stat för nämnden inlämnades till statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet i skrivelse den 25 maj 1913.

Sedan förslaget remitterats dels till kasernbyggnadsnämnden, dels till överintendentensämbetet för yttrande och dessa båda myndigheter härvid framkommit med vardera sitt förslag till omändring av kasernbyggnadsnämnden, det förra av den 9 juli 1913, det senare av den 12 augusti 1913, erhöll beredningen tillfälle taga del av nämnda yttranden och inkom till statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet med sina slutpåminnelser i frågan den 18 september 1913.

Efter en vidlyftig motivering tillkännagav beredningen här, att densamma vidhölle sitt framlagda förslag till omorganisation av arméns kasernbyggnadsnämnd;

enär de hörda myndigheterna med beredningen voro ense om, att i besparingssyfte en omorganisation av nämnden borde äga rum;

enär en nämnd af nuvarande beskaffenhet av skäl som beredningen i sitt förslag anfört, icke vidare kunde anses erforderlig;

enär en nämnd för det ändamål, öfverintendentsämbetet uppgifvit, i förevarande fall icke vore av behovet påkallad;

enär erfarenheten visat, att nämnden för fullgörande av sitt uppdrag har behov av ett visst antal fast anställda, inom nämnden ständigt sysselsätta fackmän på husbyggnadskonstens särskilda områden, samt naturligast torde vara att låta dessa fackmän och icke andra, tillfälligt inkallade, utgöra nämnden;

enär slutligen, på sätt som beredningen i sitt förslag visat, den av beredningen föreslagna omorganisationen komme att medföra den minsta kostnaden för statsverket.»

I december månad förra året fattade Kungl. Maj:ts beslut i frågan rörande omorganisation av arméns kasernbyggnadsnämnd, härvid huvudsakligen stödjande sig på överintendentsämbetets yttranden av den 12 augusti och den 30 september 1913 samt på överintendentsämbetets i samband härmed upprättade förslag till instruktion för nämnden.

Enligt beslutet skulle nämndstyrelsen bibehållas endast så till vida förändrad, att ordförandeposten och byggnadschefsbefattningen hädanefter innehavas av skilda personer.

I stället för en omorganisation av nämnden inskränktes sålunda ändringen till ett personutbyte inom densamma.

Ledamöterna i den förutvarande nämnden entledigades helt från sin uppgift.

Vad man sålunda i besparingssyfte velat vinna i avseende å den vidlyftiga och dyrbara administrationsapparaten har genom frågans för närvarande föreliggande lösning gått om intet.

På Kungl. Maj:ts beslut synes oss i väsentlig mån hava inverkat den beräkning av administrationskostnaderna, som den tilltänkta nya nämnden ansåg sig kunna föreslå, härvid stödjande sig på den beräkning, som överintendentsämbetet ansett sig kunna förutskicka såsom sannolik. Denna kostnadsstat stannade vid 97,000 kronor. Emellertid synas ledamöterna i

den nya nämnden icke hava kunnat på förhand rätt sätta sig in uti arbetenas verkliga omfattning och natur.

Sedan den nya nämnden blivit genom Kungl. Maj:ts beslut till sin sammansättning bestämd, inlämnade densamma definitivt förslag till stat den 16 januari 1914.

Det synes oss ganska märkligt, att detta statförslag väsentligt överstiger vad den nya nämnden kort förut ansett erforderligt för administrationen, i det kostnadsstaten, i stället för att sluta på högst 97,000 kronor nu upptogs till 122,000 kronor.

Den omedelbara följden härav blev en återremiss och i nytt förslag till stat av den 26 mars 1914 har å posten för inspektionsresor avdragits 2,000 kronor, så att staten för 1914 kunde fastslås till 120,000 kronor. Härtill kommer enligt nämndens skrifvelse den 8 april 1914 en tillfällig ökning av 1,350 kronor för innevarande år.

Den slutliga staten uppgår sålunda enligt av Kungl. Maj:t den 18 april 1914 fastställt beslut till 121,350 kronor för år 1914.

Enligt nämndens skrivelse till Konungen av den 16 januari 1914 har staten följande fördelning:

nämndens ordförande	4,500
byggnadschefen	15,000
två ledamöter	5,000
sekreteraren	4,000
kassaförvaltaren	4,000
arkitekten	7,500
byråingenjören	7,500
Speciella sakkunniga för utredningar i frågor rörande värmetekniska, sanitära, elektrotekniska och maskinella anordningar m. m.	18,600
ritbiträden m. m.	28,000
hyra af lokal jämte städning, eldning och belysning ...	8,000
skrivbiträden, vaktmästare och budskickning.....	4,000
inventarier	500
ritmateriel	1,000
diverse expenser (telefoner, brevporton, skrivmateriel, tryckalster m. m.)	4,000
resor av nämnden och dess tjänstemän samt sakkunniga	10,400
<u>Summa kronor</u>	<u>122,000</u>

Såsom ovan anförts, har enligt nämndens skrifvelse till Konungen den 26 mars 1914 från nämnda kostnadsstat å posten »resor» avdragits kronor 2,000, vadan slutsumman således nedsatts till 120,000 kronor.

Enligt nämndens skrivelse den 8 april 1914 till Konungen höjes anslaget till stat för nämnden under innevarande år med kronor 1,350 eller från kronor 120,000 till kronor 121,350, vilken stat av Kungl. Maj:t fastställdes enligt nådigt brev av den 18 april 1914.

Sistnämnda post 1,350 kronor tillkommer enligt nämndens nyssnämnda skrivelse den 8 april på grund därav, att Kungl. Maj:t så till vida ändrat nämndens beslut i avseende å nämndens uppsägning av de hittillsvarande tjänstemännen, att dessa skola »med avseende å förekomna omständigheter» (enligt nådigt brev av den 28 mars 1914) bibehållas i sina nu innehavande befattningar intill den 1:sta juli 1914 i stället för, såsom nämnden beslutat, till den 1:sta april resp. 1:sta juni.

I detta sammanhang torde erinras, att tredje försvarsberedningens förslag slutade på en utgiftssumma av 103,000 kronor. Häri ingingo emellertid även kostnaderna för en ny värme- och sanitetsteknisk avdelning för en kostnad av 7,000 kr. För att få full jämförelse med andra framkomna statförslag bör denna post sålunda frändragas beredningens statförslag, som då bör betecknas med siffran 96,000 kronor.

Enligt den för innevarande år fastställda staten blir sålunda besparingen i administrationen, med utgångspunkt från föregående nämndens stat å 131,000 kr., 25,350 kr. mindre än vad besparingen skulle ha blivit enligt den av tredje försvarsberedningen föreslagna.

Beträffande den nya regimen inom kasernbyggnadsnämnden har ovan påpekats, hurusom nämnden missräknat sig på den stat, ej överstigande 97,000 kronor, som densamma först ansett sig kunna ansluta sig till, samt huru förslagen till stat varierat tills densamma slutligen fastställdes till 121,350 kronor. I förutnämnda skrivelse till Konungen den 26 mars 1914 har nämnden intagit en tablå, enligt vilken kostnadsstaten för år 1915 skulle från 121,350 kronor innevarande år sjunka till kronor 118,000. För år 1916 skulle staten sjunka till 110,000 kronor, för 1917 till 98,000, för 1918 till 84,000 och för 1919 till 70,000 kronor.

I samma skrivelse anser sig nämnden innevarande år kunna igångsätta två etablissemang, under år 1915 ytterligare fyra och under år 1916 påbörja två etablissemang, varefter samtliga femton etablissemang enligt nämndens beräkning torde kunna fullbordas inom utgången av år 1919.

Det synes oss som om nämndens kalkyler i berörda avseende icke äro ägnade att väcka obetingad tilltro.

För närvarande, och sedan mitten av förlidet år, torde inga vidlyftigare arbeten vara igångsatta och administrationsgöromålen sålunda även vara inskränkta till ett minimum. Dock hava administrationskostnaderna för året beräknats till kronor 121,350. Vid nästa års slut böra enligt den till Kungl. Maj:t lämnade uppgiften sex nya etablissemang vara i gång och vid slutet av år 1916 skola åtta nya etablissemang vara i arbete. Sistnämnda år skola administrationskostnaderna, i stället för att ökas jämsides med arbetenas tillväxt, minskas till kronor 110,000 för att därefter raskt sjunka till 70,000 kr. år 1919. Nämnden anser sig sålunda under innevarande år, då endast två etablissemang skola sättas i gång, behöva 121,350 kr. men år 1916, då åtta nya etablissemang äro i arbete, endast 110,000 kronor.

Det förefaller mindre sannolikt, att, samtidigt som arbetsbestyren ökas, administrationskostnaderna skola minskas.

Beträffande kasernetablissemangen i Vänersborg och Växjö, till vilka medel finnas att tillgå av de 21,744,000 kr., som utav 1906 års riksdag beviljats, så hava ritningar inlämnats till Kungl. Maj:t för fastställelse sedan över två respektive nära 1 1/2 år tillbaka. För sistnämnda etablissemang hava ritningarna återremitterats redan i augusti månad 1913 för vidtagande av de förändringar, som föranledas av de besparingsförslag, vilka enligt Kungl. Maj:ts beslut skola lända till efterrättelse. Efter det grundarbetena vid Vänersborgsetablissemang av samma anledning avstannats för närmare ett år sedan, ligger arbetet med detta etablissemang fortfarande nere. Under tiden ersättes dock den för nämnda byggnadsarbeten anställde och på platsen bosatte kontrollanten med kronor 6,000 per år.

Det synes oss jämväl i detta sammanhang förtjäna påpekas, att nämndens åtgärd att uppsäga vissa av de med arbetena väl förtrogna tjänstemännen inom verket icke synes ägnad att främja ett snabbt och gott arbetsresultat. För statens ekonomi torde det hava varit mera gagneligt, om nämnden omedelbart vid sitt övertagande av ledningen sökt samarbeta med tjänstemännen och med stöd av dessas detaljkännedom och medverkan satt arbetena i gång. Verkliga besparingar vinnas näppeligen genom bortskaffande av den tränade, arbetande personalen och dennas ersättande med för uppgiften främmande arbetskrafter. Besparingar torde säkrare ernås genom arbetenas raska bedrivande, varigenom ett eller flera års administrationsutgifter möjligen kunna inbesparas.

Med hänsyn till att byggnader för arméns behov de närmaste åren torde kräva mer än vanligt målmedvetet och energiskt arbete, synes det oss som skulle den förändring till det bättre, vilken man åsyftat med personombytet inom själva nämndstyrelsen hos kasernbyggnadsnämnden, ingalunda arta sig till en för statens kasernbyggnadsverksamhet förmånligare utveckling.

Den tanke, som legat till grund för tredje försvarsberedningens förslag till omorganisation av kasernbyggnadsnämnden, var, såsom förut nämnts, att på mera praktiskt sätt utnyttja de inom administrationen direkt ledande arbetskrafterna, varigenom en förenkling av den tungarbetade, vidlyftiga och dyrbara administrationsapparaten skulle kunna åvägabringas. Att en bättre form för administrationen kunde framarbetas än den, som ingick i beredningens förslag, torde vara möjligt. Överintendentensämbetets förslag att bibehålla själva nämndstyrelsen utesluter, enligt vad som framgår av den nya nämndens stat, möjlighet till nämnvärd besparing i administrationen och torde framtvunga samma svårigheter i avseende å arbetenas raska utveckling som förut.

I ovan omnämnda riksdagsskrivelse av den 25 maj 1906 ansåg riksdagen, att det näppeligen skulle vara lämpligt anförtro kasernbyggnadsarbetena åt en uteslutande militär byggnadskår, och uti på riksdagens anhållan av Kungl. Maj:t infortrade yttranden från såväl arméfördelningscheferna som från chefen för fortifikationen och arméförvaltningens fortifikationsdepartement framställdes inga förslag till genomgripande förändringar uti dåvarande anordningar.

Det synes oss emellertid lämpligt taga under omprövning att under vissa former lägga den institution, som handhar arméns kasernbyggnadsverksamhet, under arméförvaltningen, och vilja vi i detta avseende föreslå, att kasernbyggnadsnämndens byråer och den personal, som hittills tillhört arméns kasernbyggnadsnämnd, inflyttas så att säga uti arméförvaltningens fortifikationsdepartement, bland annat av den anledning, att varje avbrott i de pågående arbetena på så sätt undvikas.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement skulle sålunda erhålla i uppdrag att fullfölja pågående kasernbyggnadsarbeten samt att ombesörja uppförandet av resterande infanterikaserner liksom även andra nybyggnadsarbeten för armén.

Vi förutsätta härvid, att, för den förstärkning av de tillfälliga arbetskrafterna hos arméns fortifikationsdepartement, som de väsentligt ökade arbetena skulle nödvändiggöra, måtte tagas i anspråk kasernbyggnadsnämndens nuvarande tjänstemän och personal i den mån de äro för arbetenas

bedrivande erforderliga och emedan de torde vara väl förtrogna med de planerade och pågående kasernarbetena.

Arbetena torde lämpligen tänkas fördelade på *dels en byggnadsbyrå*, som skulle handlägga arbetena utåt, såsom skötandet av expedition, arbetenas utlämnande på entreprenad, arbetsledning, kontroll, värme-, sanitets- och belysningstekniska samt maskinella anordningar m. m.; hit bör även höra kassakontor med kassakontrollant;

dels en arkitektbyrå, som skulle ombesörja alla för byggnadsverksamheten erforderliga ritningar, upprätta förslag till olika byggnadstekniska anordningar och i allmänhet handlägga de olika byggnadernas rent tekniska utredning.

Byggnadsbyråns arbeten ledas av en ingenjör såsom byråchef. Arkitektbyråns arbeten ledas av en arkitekt såsom byråchef.

På grund av vad sålunda anförts, få vi vördsamt hemställa,

att riksdagen med upphävande av sitt vid 1907 års riksdag fattade beslut om tillsättande av en kasernbyggnadskommission med uppdrag att såväl tekniskt som ekonomiskt omhändervä de arbeten, som vore förenade med anläggningen och utförandet av nya kasernetablissemang för femton särskilt angivna infanteriregementen m. m. må besluta

1:o att hos Kungl. Maj:t hemställa, att utförandet av omförmälda arbeten, i den mån de icke redan blivit fullbordade, måtte anförtros åt arméförvaltningens fortifikationsdepartement; samt

2:o besluta, att från de för ifrågakvarande arbeten beviljade medel måtte få utgå avlöning till de erforderliga tillfälliga arbetskrafterna.

Stockholm den 29 maj 1914.

E. A. Nilson.

F. W. Thorsson.
